

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum gratia sit qualitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ficat animā. unde dicitur Deut. 30. Ipse est vita tua : sed anima vivificat corpus immediate. ergo etiam nihil cadit medium inter Deum & animam. nō ergo gratia ponit aliquid creatum in anima.

¶ 3. Præter. Ad Ro. 1. super illud, Gratia vobis & pax, dicit gl. Gratia, id est, remissio peccatorum: sed remissio peccatorum nō ponit in anima aliquid, sed solum in Deo non imputante peccatum, secundū illud Pl. 31. Beatus vir, cui non imputavit dominus peccatum. ergo nec gratia ponit aliquid in anima.

SED CONTRA, Lux ponit aliquid in illuminato: sed gratia est quædam lux animæ. unde Aug. dicit in lib. de natura & gratia, Prævaricatore legem, diuine lux deserit veritatis, qua deseruit utique sit cæcus. ergo gratia ponit aliquid in anima.

RESPON. Dicendum, quod secundum cōmunē modum loquendi, tripliciter gratia accipi consuevit. Vno modo pro dilectione alicuius: sicut consueuimus dicere, quod iste miles habet gratiam regis, i. rex habet eum gratum. Secundo sumitur pro aliquo dono gratis dato: sicut consueuimus dicere, Hanc gratiā facio tibi. Tertio modo sumitur pro recompensatione beneficii gratis dati, secundum quod dicimus agere gratias beneficiorū, quorum trium secundū dependet ex primo. Ex amore enim quo aliquis habet alium gratum, procedit quod aliquid ei gratis impendat. Ex secūdo autem procedit tertium: quia ex beneficiis gratis exhibitis gratiarū actio cōsurgit. Quantum igitur ad duo ultima, manifestum est, quod gratia aliquid ponit in eo, qui gratiam accipit. Primo quidem ipsum donum gratis datum: secundo huius doni recognitionem. Sed quantum ad primum, est differentia attendenda circa gratiam Dei, & gratiam hominis quia enim bonum creature provenit ex voluntate diuina, ideo ex dilectione Dei, qua vult creaturæ bonum, profuit aliquid bonum in creatura. Voluntas autem hominis mouetur ex bono præexistente in rebus: & in de est quod dilectio hominis non causat totaliter rei bonitatem, sed presupponit ipsam vel in parte, vel toto. Patet igitur, quod quamlibet Dei dilectionem sequitur aliquid bonum in creatura causatū, quandoque tamen dilectioni æternæ coæternum.

Et secundum huiusmodi boni differentia differens consideratur dilectio Dei ad creaturā. Vna quidem communis, secundum quā diligit omnia quæ sunt vt dicitur Sap. 11. secundum quā, esse naturale rebus creatis largitur. Alia autem dilectio est specialis, sicut quam trahit creaturā rationalē supra conditionem nature ad participationem diuini boni: & secundū hanc dilectionem dicitur aliquē diligere simpliciter, quia secundum hanc dilectionem vult Deus simpliciter creature bonum æternū, quod est ipse. Sic igitur per hoc, quod dicitur homo gratiam Dei habere, significatur quiddam supernaturale in homine a Deo proveniens. Quandoque tamen gratia Dei dicitur ipsa æterna Dei dilectio, secundum quod dicitur etiam gratia prædestinationis, in quantum Deus gratuito, & non ex meritis aliquos prædestinavit, siue elegit. Dicit enim ad Eph. 1. Prædestinavit nos in adoptionem filiorum in laudem gloriæ gratiæ suæ.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod etiā in hoc, quod dicitur aliquis habere gratiā hominis, intelligitur in aliquo esse aliquid, quod sit homini gratum, sicut & in hoc, quod dicitur aliquis gratiam Dei habere: sed tamen differenter. Nā illud quod est homini gratū in alio homine, presupponit eius dilectioni: causa-

tur autem ex dilectione diuina, quod est in Deo gratum, ut dictum est. *

AD SECUNDUM dicendum, quod Deus est in modū cause efficientis sed anima est in modū cause formalis. Inter formam autem materiam nō cadit aliquid medium, quia forma ipsam informat materiam, vel subiectum. Sic informat subiectum non per suam substantiam per formam quam causat in materia.

AD TERTIUM dicendum, quod Aug. dicit in illuminationem. Vbi dixi, gratiam esse in remissionem peccatorum, pacem vero in reconciliationem. De accipiendū est, ac si pax ipsa, & reconciliatio teneat ad gratiā generalem, sed quod specialiter nomine remissionem significauerit peccatorum ergo sola remissio peccatorum ad gratiam pertinet sed etiam multa alia Dei dona. Et cū remissionem peccatorum non sit sine aliquo effectu diuinitatis causato, ut infra patebit. *

ARTICVLVS II.

Vtrum gratia sit qualitas animæ.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod gratia non sit qualitas animæ. Nulla enim agit in suum subiectum, quia actio qualitatis absque actione subiecti, & sic oporteret quod anima ageret in seipsum: sed gratia agit in alium iustificando ipsam. ergo gratia non est qualitas animæ. ¶ 2. Præter. Substantia est nobilior qualitate. Sed gratia est nobilior quam natura animæ, multa enim sumus per gratiam, ad quæ natura non sufficit. præ dictum est. ergo gratia non est qualitas animæ. ¶ 3. Præter. Nulla qualitas remanet, postquam est in subiecto: sed gratia remanet non expulsa, quia sic in nihilum redigeretur, si creatur vnde & dicitur noua creatura ad gratiam gratia non est qualitas.

SED CONTRA est, quod super illud Pl. 1. exhilaret faciem in oleo, dicit gl. quod odor nitor animæ, sanctum cōcilians amorem. Sed anima est quedam qualitas, sicut & pulchritudo poris. ergo gratia est quedam qualitas.

RESPON. Dicendum, quod sicut iam dictum est, eo qui dicitur gratiam Dei habere, significatur quidam effectus gratiæ Dei voluntatis. Debetem supra, quod dupliciter ex gratia Deo te homo adiuuatur. Vno modo in quantum anima mouetur a Deo ad aliquid cognoscendum, vel agendum: & hoc modo ipse effectus in homine nō est qualitas, sed motus autem actus enim mouentis, in motu est mouetur in 3. Physi. Alio modo adiuuatur homini gratia Dei voluntate, sicut quod aliquid habet a Deo aīa infunditur. Et hoc ideo, quia quod ueniens, quod Deus minus prouidet his, quod supernaturale bonum habendum, quam quod quas diligit ad bonum naturale habendum. Præter autem naturalibus sic prouidet, vt nō debeat ueat eas ad actus naturales, sed etiā largiatur eas, & virtutes quasdam, que sunt principia vt secundū seipsas inclinentur ad humanam salutem. Et sic motus quibus a Deo mouetur, sunt motus cōnaturales, & faciles, secundum illud Sap. 1. nec omnia suauiter. Multo igitur magis mouet ad consequendū bonum supernaturale.

Glo. interli. in hec loc.

cap. 22. in prin. 10. 7.

Alia, non tamē.

num infundit aliquas formas, seu qualitates super naturales, secundum quas suauiter & prompte ab ipso moueantur ad bonum aeternum consequendum.

Et sic donum gratiae qualitas quadam est. Ad primum ergo dicendum, quod gratia secundum quod est qualitas, dicitur agere in animam non per modum causae efficientis, sed per modum causae formalis, sicut albedo facit album, & iustitia iustum.

Ad secundum dicendum, quod omnis substantia, vel est ipsa natura rei, cuius est substantia, vel est pars naturae, secundum quem modum materia, uel forma substantia dicitur. Et quia gratia est supra naturam humanam, non potest esse quod sit substantia, aut forma substantialis: sed est forma accidentaliter ipsius aeternae. Idem quod substantialiter est in Deo, accidentaliter sit in anima participante diuinam bonitatem, ut de scientia patet. Secundum hoc ergo, quia anima imperfecte participat diuinam bonitatem, ipsa participatio diuinam bonitatis, quae est gratia, imperfectiori modo habet esse in anima, quam anima in seipsa substantia est tam nobilior, quam natura animae in quantum est expressio, vel participatio diuinae bonitatis, non autem quantum ad modum essendi.

Ad tertium dicendum, quod sicut dicit Boetius, accidentis esse est in esse. Unde omne accidens non dicitur ens quasi ipsum esse habeat, sed quia eo aliquid est: unde & magis dicitur esse entis, quam ens, ut dicitur in 7. Metaph. Et quia eius est fieri, uel corrumpi, cuius est esse: ideo proprie loquendo nullum accidens neque sit, neque corrumpitur, sed dicitur fieri, uel corrumpi secundum quod subiectum in seipso, uel definit esse in actu secundum illud accidens. Et secundum hoc etiam gratia dicitur creari ex eo, quod homines secundum ipsam creantur: in nouo esse constituantur ex nihilo: non ex meritis, sicut illud ad Eph. 2. Creati in Christo Iesu in operibus bonis.

Super Quaest. 110. Articulus tertium.

ARTICULVS III.

Utrum gratia sit idem quod uirtus.

In articulo tertio, a eiusdem quaestione, dubium occurrit ex secundo in secundo sententiarum distinctione, 27. & contra rationem litterae, & contra conclusionem. Soluuntur quidem rationes illae, quae ponuntur in calce corporis articuli. Sicut lumen naturale rationis &c. & dicitur quod similitudo salutaris in hoc, quod sicut uirtutes acquiruntur per se in ordine ad lumen quod est prudentia, & illa ad lumen intellectus agentis: ita infusa in ordine ad lumen charitatis, & illa ad finem supernaturalem. Arguitur etiam contra eam, quod sequitur, quod fides non potest manere informis: quia non potest perire de se in ordine, ad quod perficitur sicut nec uirtus acquiruntur.

tem gratia principaliter est in mente, neque iterum est in secunda specie, quae est potentia, uel impotentia naturalis: quia gratia est supra naturam, & non se habent ad bonum & malum, sicut potentia naturalis, ergo relinquitur, quod sit in prima specie, quae est habitus, uel dispositio. Habitus autem mentis sunt uirtutes, quia etiam ipsa scientia quodammodo est uirtus, ut supra dictum est. Ergo gratia est idem quod uirtus.

SED CONTRA. Si gratia est uirtus, maxime uidetur, quod sit aliqua trium theologiarum uirtutum: sed gratia non est fides, uel spes, quia haec possunt esse sine gratia gratum faciente neque etiam charitas, quia gratia praue nit charitatem, ut Augustinus dicit in libro de praedestinatione sanctorum. Ergo gratia non est uirtus.

RESPON. Dicendum, quod quidam posuerunt idem esse gratiam & uirtutem secundum essentiam, sed differre solum secundum rationem, ut gratia dicatur, secundum quod facit hominem Deo gratum, uel secundum quod gratis datur: uirtus autem secundum quod perficit ad bene operandum. Et hoc uidetur sensisse Magister in 2. sententiae dist. 26. Sed si quis recte consideret rationem uirtutis, hoc stare non potest, quia ut Philosophus dicit in 7. Physico. Uirtus est quadam dispositio perfecti, dico autem perfectum, quod est dispositum secundum naturam. Ex quo patet, quod uirtus uniuscuiusque rei dicitur in ordine ad aliquam naturam praerentem, quando scilicet unumquodque sic est dispositum, secundum quod congruit suae naturae. Manifestum est autem, quod uirtutes acquisite per actus humanos, de quibus supra dictum est, sunt dispositiones, quibus homo conuenienter disponitur in ordine ad naturam, qua homo est. Uirtutes autem infusae disponunt hominem altiori modo, & ad altiore finem: unde etiam oportet, quod in ordine ad aliquam altiore naturam, hoc est, in ordine ad naturam diuinam participatam, quae dicitur lumen gratiae, sicut quod dicitur 1. Pet. 1. Maxima, & priosa nobis promissa donauit, ut per hoc efficiamini diuinae consortes naturae: & sicut in acceptione huiusmodi naturae dicimur regenerari in filios Dei. Sicut igitur lumen naturale rationis est aliquid praeter uirtutes acquisite, quae dicuntur in ordine

potest manere uirtus, non manente habitu, dine eius naturali ad illud quod respicit.

Contra conclusionem triplex motus offert. Primo, quia quaecumque excellentia attribuitur gratiae, attribuitur charitati, & e contra: ergo gratia, & charitas sunt idem. Assumptum patet tripliciter. Primo in hoc, quod utraque diuiditur formaliter aequaliter inter filios regni, & perditionis. Secundo in hoc, quod utraque est forma uirtutum, & non potest esse informis. Tertio in hoc, quod utraque coniungitur ultimo fini perfecta coniunctione, qualis potest esse in uia. Secundo, quia si ponantur distincte, altera superflua. Probatur, quia reliqua sufficit. Tertio, quia eodem habitu quo Spiritus sanctus inhabitat animam, uoluntas inclinatur in suum actum meritorium, & e contra: non sic autem est de habitu fidei, & spei, per eorum imperfectionem.

Ad obiectionem contra rationem, facile dicitur, quod solutio ipsa se accusat: nam lumen naturale non respondere facit lumen supernaturale, sicut prudentia charitatem. Unde similitudo licet sit in hoc, quod sicut lumen naturale est quoddam praesuppositum principium, & origo uirtutum in nobis naturaliter praesistentium: ita in esse supernaturali oportet ponere lumen supernaturale, principium, & originem omnium infusarum uirtutum.

Et uidetur, quod haec similitudinem author post probatam conclusionem inducit ex ratione uirtutis, ut ostenderet, quod natura illa praesupposita esset, & natura, & lumen, ad quod perficerent uirtutes ut ad naturam. Et lumen, sicut in acquisitione uirtutum inuenitur, sit in littera inducitur.

Ad argumentum autem contra ipsam rationem dicitur, quod fides informis

q. 56. arti. 4. de q. 57. artic. 2.

Cap. 2. & in lib. de honore peteneran. tit. c. 14. no. remote 2. princ. lo. 7.

lib. 3. se. dist. 26. D. 677. Tex. 17. & 18. com. 2.

q. 56. arti. 4. de q. 57. artic. 2.

q. 56. arti. 4. de q. 57. artic. 2.

no.